

ábrázolása is vonzóbbra sikerült annál, ahogy ezt a világot későbbi korok leírásaiból megismerhettük. Roppant ügyesen ábrázolja viszont az idő múlását, a helyszínek váltogatását, a párbeszéd utalásait a múltó időre, a szereplők testi-lelki formájának (vagy akár ruházatának) alakulását. És tapintatlanság volna elárulni, hogy milyen korabeli történelmi-irodalmi személyiségeket „hív meg” a történetek hitelesítésére.

Hasonlóképpen az európai középkor végén, de más világrészen játszódik a harmadik történet, amely a prekolumbián azték kultúra világába vezet. A sajátosan szervezett dolgozó- és katonáállam szigorú törvényeket szab alattvalóira. A nagy építkezések és a nagy ünnepségek azonban tartós vonzerővel hatnak a gyermekkorból csak éppen kinövő fiatalokra és az idősebbekre is. A társadalmi érintkezés formái szépek és emberiek, de a háttérben egy véres és kegyetlen rend sötét árnyai homályosítják el ezt a világot. Négy fiatal (két fiú és két lány) sorsa indul szinte azonos lehetőségekkel, és fordul szembe egymással, éppen a társadalmi értékrend embertelensége miatt. A fiatalok lelkesek és távoli célok felé tekintenek, miközben képtelenek saját sorsukat irányítani és vágyaikat megvalósítani. Ebben a világban – minden szép szó, tartalmas jelkép és emberi gyöngédség ellenére – nem lehet élni. A megrázó történet talán túl sok néprajzi-régészeti elemet használ föl, és talán túlságosan épít az

Európán kívüli világ sajátságaira. A két lebegő és sokszínű történet után itt inkább a vér, a szegény és a rettegés mozgatja az események szálait, a leggyakrabban előforduló szín pedig a fekete és a vörös.

Zalka Csenge Virág ügyesen és elegánsan szövi a történetek szálait, szívesen időz el a történeti helyszínek, viseletek leírásánál, a szereplők lelkivilágának azonban többnyire nem hatol a mélyére. Viszont az emberi kapcsolatoknak, az öröm és a boldogság ábrázolásának, a fiatal lélek bontakozásának határozottan mestere. Filmszerűen pergő cselekményei látványosak, élénk jellemvonásokkal megrajzolt szereplői emlékezetesek. A három kisregény a fiatal szerző ígéretes bemutatkozása.

LUKÁTS JÁNOS

*(Mundus Kiadó, Budapest, 2006,
178 oldal, 2500 Ft)*

ALFRED KUBIN:

A másik oldal

„Álmodjatok, álmodjatok hát, mert az álmodót meg lehet ölni, de az álmodót soha”. Alfred Kubin regényét olvasva azt kívánom, bárcsak meg lehetne ölni az álmodót, mert ez az álom pusztít és elszédít.

„Fantasztikus regény” – áll az alcímében; fantasztikus regény 1909-

ből – teszem hozzá azonnal. A meghatározás rögtön pontosításra szorul: Kubin fantasztikumakorántsem abban áll, amit ma, lassan száz év távlatából fantasztikusnak titulálunk. Szó sincs gépszettikáról, groteszk küllemű idegekről, varázslókról, még csak utópiáról sem.

Kubin világa a végletekig fikció, telis-tele nyomasztó, visszataszítósságukban néha groteszkül vonzó alakokkal, jelenetekkel.

Ami mielőtt belevesznenék a szövegvilág adta asszociációkba és értelmezési kísérletekbe, be kell mutat-

nunk magát Kubint. E sorok írója egyáltalán nem furcsállja, ha az olvasó tanácstalanul von vállat Alfred Kubin neve hallatán, ez az egy irodalmi munkája láttott ugyanis napvilágot – magyar fordításban mintegy fél évvel ezelőtt. Neve képzőművész körökben talán ismerősebben cseng, lévén maga is elsősorban grafikus és képzőművész. Számos irodalmi művet illusztrált, s ezek a grafikák irodalmi ízlését példázzák – elsősorban olyan szerzők műveire rajzolt, akiknek szemléletét, érzületét a magáéhoz közelinek érezte: Poe, E. T. A. Hoffmann, Gérard Nerval, Thomas Mann.

A regényt jobbra Kafka műveivel hozzák összefüggésbe, mely felvetés helyes ugyan, ám érdemes mégis inkább magára *A másik oldal*-ra fordítani a figyelmet.

Álmok és víziók világa rajzolódik elő fokozatosan a regényből. Nyomasztó, groteszk, szürke álmok ezek, megtűzdelve bizonytalansággal, félelemmel, traumatikus benyomásokkal. A lélek sötétségének bugyra, a szubjektum poklának tornáca is lehetne e világ, Kubin azonban valós térbe, valós időbe helyezi... Álomországot. Igen, Álomország, így nevezi a kiváltságosok (kiváltságosan érzékenyek, gyengék, gyakran degeneráltak válogatott népének) országát. A regény hőse egy grafikus, akit hajdani osztálytársa, Patera megbízottja

keres fel, hogy „állampolgárságot” adjon neki s feleségének az ő csodás és különös világában, létjogosultságot a kiválasztottak békés és nyugodalmas földjén, az „álmodárok” otthonában.

„Ha ön most megkérdezné, hogy tulajdonképpen mi is történik Álomor-

szágban, a legokosabb az lenne, ha hallgatnák. Úgyis csak a felszín tudnám ecsetelni, holott az álmodároknak éppen az az egyik leglényegesebb tulajdonságuk, hogy a mélység felé törekednek... Hogy az álmodár számára mi a legfontosabb, azt – jobb híján – a »hangulat« fogalmával ragadhatjuk meg... A mi embereink legfőként hangulatokat élnek át [...] csak hangulatokban élnek.” Mindez ne lenne vonzó egy grafikus számára? Álomországban azonban nem színek és csodák

várják hőseinket: régi, romos, a világ különböző szegleteiből átköltöztetett épületek (utóbb kiderül, hajdani helyükön bűn fogant falaik között), idejétmúlt öltözetek és tárgyak, izgatott tekintetű emberek. Nem tudni, miért, de létezik a semmire sem jó látogatásburokrácia – mely a létet nem keseríti ugyan, ám ettől léte még bizarrabb. A nap sohasem süt, az emberek különös igézet alatt állnak, amely hamar elragadja grafikusunkat is. A világ eleinte csupán furcsa, fokozatosan lesz taszítóvá, rettentővé. Pusztulása már-már szükségszerű: eljő Bell, a „forradalmár”, és Patera országának pusztulása apokalipszisszerű zúrzárvarrá duzzad.

Kubin ábrázolása plasztikus, a grafikus érzékenységgel formálja a hangulatot, a környezetet. A mellékszereplőket karikatúra gyanánt, a lehető legtalálékosabban és legérzékletesebben festi, vízióit szavakkal és illusztrációival egyaránt döbbenetes hatással ruházza fel.

Tálas István, a kötet fordítója utószavában fontos olvasatot vet fel: mi történne, ha egy emberfeletti hatalommal rendelkező lény az emberi közösséget a művészet elvei alapján irányítaná, s Patera a „Halál alkotó inkarnációja” volna, míg Bell, a „fényhozó” az Élet romboló megtestesülése?

GÁSZ BOGLÁRKA

(Fordította Tálas István,
Orpheusz Kiadó, Budapest, 2005,
289 oldal, 3000 Ft)

ORHAN PAMUK:

H6

Ha van jelző, amely igazán illik Orhan Pamuk regényére, akkor az kétségkívül az „aktuális”. Sőt talán azt is megkockáztathatjuk, hogy a könyv legfőbb erénye ebben az aktualitásban rejlik. Hogy ez dicséretet vagy éppenséggel kritikát jelent, azt legjobb, ha maga az olvasó dönti el – lehetőleg a kétkötetes munka végiglapozása után. A neves török író ugyanis tőlünk valamivel nyugatabbra és keletebbre egyaránt kivívta magának azt a sajátos státust, amelynek elérését követően már olyanok is hajlamosak véleményt nyilvánítani a műveiről, akik sohasem vették/vennék kézbe azokat. (Nem véletlen, hogy a könyv fülszövege az irodalmi Nobel-díj várományosaként aposztrofálja a szerzőt. Ez persze, mint tudjuk, szintén nem, vagy legalábbis nem kizárólag a szűkebb értelemben vett szépirodalmi teljesítményt minősíti.)

Pamuk prózáját posztmodernnek szokás titulálni, de a meglehetősen bizonytalan kontúrokkal rendelkező „mágikus realizmus” kifejezés is alkalmazható rá, mely fogalom egyre inkább afféle terminológiai adu ászként funkcionál a kellően „egzotikus” hátteret felmutatni képes szerzők esetében. Széles körű ismertségét mégis inkább nyíltságának, mintsem a szofisztikált írói fo-